

NÁBOŽENSKO-HISTORICKÉ IMPULSY V 5. POATLANTSKÉM OBDOBÍ

Z nejrůznějších hledisek jsme se nyní pokusili trochu osvětlit poněkud zvláštní vlastnosti té epochy, kterou právě musíme charakterizovat jako 5. poatlantské období, jež nastoupilo počátkem 15. století, v němž se nyní nacházíme, a které skončí v polovině 4. tisíciletí. Ale v naší současné době je v symptomatických událostech dějin velmi mnohé, co úzce a silně souvisí s událostmi na počátku tohoto období. Z důvodů, které vyložíme v následujících přednáškách, jestliže budeme mít více času, můžeme toto 5. poatlantské období rozdělit v podstatě na pětiny, stojíme nyní v obzvláště důležitém bodě, kdy musí nastat rozhodující přelom první a druhé pětiny tohoto období.

Chci-li před váš duchovní zrak postavit přehled o nábožensko-dějinných impulsech, pokud jsou symptomatické v tomto 5. poatlantském období, budu nucen říci všelicos, co právě při této úvaze řeknu, jen náznakově. Neboť jakmile přistupujeme s vážností k vývoji náboženských impulsů lidstva, okamžitě se stanou skutečnostmi, kterých si přitom všimát, tak obtížnými k vyjádření, které může mít člověk k dispozici v lidské řeči, že je o těchto věcech možno hovořit právě jen přibližně, v náznaku. Proto bude zapotřebí, abyste všelicos z toho, co řeknu dnes a zítra, brali tak, že se skutečně pokusíte vidět také za slovy a ve slovech ještě mnohé, nikoli proto, že chci snad pěstovat tajnůstkářství, ale proto, že řeč je příliš bezmocná a není sto vyjádřit skutečně mnohotvárnost impulsů skutečnosti. Především vás však musím dnes upozornit na to, že ten, kdo takové věci pozoruje duchovně-vědecky, musí se již odhodlat ke skutečnému myšlení. Dnešní lidstvo si již více nebo méně odvyklo přemýšlet. Nemám přirozeně na mysli ono myšlení, které zakládá pýchu dnešní takzvané vědy, nýbrž míním ono myšlení, které je s to přesně rozlišovat skutečnosti. Abychom mohli pozorovat to, co máme nyní pozorovat, musím vás především upozornit na to, že jsem vám ve vývoji lidstva předvedl dva proudy. Nevím, zdali všichni ti, kdo zde sedí, poslouchali přesně formulace vět při těchto úvahách, že již postřehli to, co chci dnes obzvláště vyzvednout, aby v následujících úvahách nedošlo k nedorozumění.

Především jsem zdůrazňoval jednu věc ve vztahu k evoluci, k vývoji poatlantského lidstva. Upozornil jsem, že lidstvo poatlantské doby, smíme-li tak říci, se stává stále mladším a mladším. To znamená, že v první epoše této poatlantské doby, v tak zvané praindické době, zůstávali lidé schopnými tělesného vývoje až do padesátých let, že tedy prodělávali svá vývojová stádia až

Ale tyto tři vývoje se v každém člověku kříží. Zasahují do duše každého člověka. Ano, milí přátelé, světový řád není opravdu jednoduchý. Chcete-li, aby se světový řád stal pro vás vyjádřitelný nejjednoduššími myšlenkami, pak se musíte stát buď profesorem, nebo španělským králem. Neboť stačí si jen vzpomenout na onu pověst o španělském králi, který, když mu byl vykládán mnohem méně složitý světový řád, nežli je ten, který zde přichází v úvahu, prohlásil, že kdyby jemu byl bůh svěřil uspořádání světa, nebyl by jej zařídil tak složitě, ale mnohem jednodušeji. - A jisté učebnice, nebo také jiné populární naučné knihy sledovaly stále znovu a znovu následující zásadu: „Pravda musí být jednoduchá!“ Tato zásada není samozřejmě vysledována na základě skutečnosti, nýbrž jen a jen ze základny pohodlnosti... mohl bych též říci, na základě všeobecné lidské lenosti. S pouhým schematismem, jímž se dá všechno registrovat, nemá skutečnost opravdu nic co činit. A ony hladké, mohl bych též říci, jako úhořovitě slizké pojmy, které jsou dnes v tak obzvláštní lásce při provozování oficiálních věd, jsou, mohl bych opět říci, vzdáleny na světelné roky (abych použil astronomického označení) od pravé skutečnosti.

Ale to, co zde zasahuje do celkového vývoje lidstva jako dílčí vývoj, to je třeba zvážit, chceme-li porozumět tomu, co všechno vlastně zasahuje do lidských duší tohoto 5. poatlantského období. Neboť pomalu a postupně to působí do nitra. A chceme-li zaměřit pohled na náboženský vývoj tohoto období, bude nám třeba, abychom stále měli jaksí v pozadí tento trojí vývoj lidstva. Je tomu vskutku tak, že kolem onoho mezníku, kdy začíná 5. poatlantské období, dostává se nejen mnoho jiného, ale též náboženský život civilizovaného lidstva vstupuje do hluboko jdoucího pohybu, který způsobuje mnohé vlny. Do pohybu, který dnes rozhodně není ukončen, kterému se ale musí v plné hloubce rozumět, jestliže se lidé skutečně chtějí dostat k používání duše vědomé. Neboť jen tím, že lidé, jak jsem řekl včera, dojdou k hlubšímu pohledu na to, co se děje, stanou se schopnými skutečně se podílet na dalším vývoji lidstva na Zemi.

Kolem začátku 15. století bouří skutečně náboženské impulsy civilizovaného lidstva. Podíváme se na ně nejprve v Evropě. Neboť vidíme-li je v Evropě, vyplyne nám z toho obraz, abych tak řekl, celé zeměkoule. To, co tu bouřilo, připravovalo se vlastně již dlouho. Připravovalo se to více nebo méně již od 10. století, dokonce již od 9. století evropského a předoasijského duchovního života. A tato příprava nastala tím, že se zcela zvláštním způsobem odehrávalo pokračující působení Kristova impulsu v civilizovaném světě. Víme, že tento Kristův impuls je něčím, co působí dále v čase. Ale touto abstraktní větou, že Kristův impuls je něčím, co dále působí - je vlastně velmi, velmi

málo

řečeno. Je třeba též prohlédnout, jakým způsobem se tento Kristův impuls diferencuje, jakým způsobem se ve svém diferencování potom nejrůznějším způsobem modifikuje, nebo lépe řečeno, metamorfije.

Pozorujeme-li, jak to, co se tehdy na počátku 15. století začalo dostávat do pohybu, a dnes hluboce, velmi hluboce působí dále v lidech (namnoze nevědomě, aniž by o tom měli tušení), jak to souvisí se současnými katastrofálními událostmi - vidíme následující. Vidíme to projeveno tím, že od 9., 10. století byla na jednom území civilizovaného světa vytvořena možnost, že vznikl vlastní Kristův národ. Onen národ, jemuž se dostalo jaksi zvláštní vnitřní národní schopnosti vnášet Kristovo zjevení do budoucích století. Mluvíme zcela v pravlastním smyslu, jestliže pro tuto dobu mluvíme o tom, že jako příprava pozdějších dob byl světovými událostmi jeden národ učiněn obzvláště způsobilým, aby se stal národem Kristovým.

To se stalo tím, že již v 9. století se to, co jako Kristův impuls dále působilo, v Evropě diferencovalo, a toto diferencování Kristova impulsu se projevuje tím, že se objevují duše schopné dát do sebe bezprostředně vtéci impulsu Kristova zjevení, - a že tato část, toto diferencování Kristova impulsu bylo přemístěno na východ Evropy. Co bylo vykonáno tehdy za patriarchy Photia a za papeže Mikuláše I., to bylo odsunutí Kristova impulsu v jeho zvláštní intenzitě na evropský Východ.

Víte, že to pak vedlo k onomu proslavenému sporu, zda-li se má o Duchu svátém myslet tak, že Duch svátý vychází z Otce a Syna, nebo jinak. Nechci se však zabývat dogmatickými spoiy. Chci se zabývat tím, co má trvalou působnost. A tak nastalo ono diferencování, ona metamorfóza Kristova impulsu, která se právě charakterizuje tím, že příslušníci tohoto území evropského Východu uchovávali svoje duše otevřené pro dále trvajícím vtékání Kristova impulsu, pro neustálou, pokračující přítomnost Kristova dechu. Došlo právě k tomu, že tato zvláštní metamorfóza byla odsunuta na Východ, a že ruský národ se tím v nejširším slova smyslu stal uvnitř evropské civilizace národem Kristovým.

Toto vědět je mimořádně, obzvláště důležité pro současnost. Neříkejte, že takováto pravda se vůči dnešním událostem vyjímá tak pozoruhodně. Kdybyste něco takového řekli, tím byste zneuznávali nejzákladnější pravdy spirituální moudrosti: že vnější události jsou často přímo paradoxně v rozporu s vnitřní pravdou, dějů. Nezáleží na tom, zda tu a tam odporují ve světě vnější události vnitřní pravdě dějů. Ale záleží na tom, aby se přece jen nahlédlo, jaké jsou vnitřní pochody, vlastní duchovní skutečnosti. Tyto vlastní duchovní skutečnosti jsou takové, že myslíme-li zde oblast Evropy (*přednášející kreslí*), rozlévá se takováto vlna směrem na Východ již od 9. století, vlna, kte-

rá vedla k tomu, že vznikl Kristův národ.

Co se vlastně míní tím, hovoří-li se, že tu vznikl Kristův národ? Tím se míní (to všechno si můžete pak přezkoumat ve vnějších dějinách s jejich symptomy. Uvidíte již, jestliže přihlédnete k vnitřním pochodům a nikoli k zevním skutečnostem, jež jsou často v naprostém rozporu se skutečností, že to vše dokonale souhlasí... v úvodu dnešní přednášky jsem vyslovil to, co chci postavit před váš duchovní zrak), míní se tím, že zde, v této východní Evropě, bylo vytvořeno teritorium, kde stále žili lidé, kteří souvisí přímo s Kristovým impulsem. Takoví lidé, do jejichž duši do jisté míry neustále kane po kapkách Kristův impuls. Kristus zůstává neustále přítomen jako vnitřní aura, která proniká myšlení tohoto národa, cítění tohoto národa.

Není snad silnějšího vnějšího důkazu, jenž však je přímo důkazem toho, co jsem právě nyní řekl, nežli taková osobnost jako Solovjev, největší filosof ruského národa v novější době. Čtete jej a pocítíte, jak vzdor všem těm vlastnostem, o nichž jsem u Solovjeva mluvil z jiných hledisek, vtéká do něho bezprostředně všechno, co by bylo možno nazvat Kristovou inspirací. Že tato Kristova inspirace působí v jeho duši tak silně, že si celou skladbu i vnějšího sociálního života člověka myslí uspořádanu tak, že Kristus je králem, že neviditelný Kristus je králem vnějšího sociálního společenství, že všechno je proniknuto Kristem, že každé jednotlivé jednání, které člověk uskutečňuje, je vlastně konáno tím, že Kristův impuls je činný až do svalů. Nejčistším, nejkrásnějším reprezentantem Kristova národa je filosof Solovjev.

Tímto směrem plynul tento celý ruský vývoj až do dnešního dne, do dnešní hodiny. A právě když toto víme, že ruský národ je národem Kristovým, budeme s to, jak uvidíme později, porozumět i dnešnímu vývoji, až do jeho podoby v přítomné době. To je jedna metamorfóza, která připravila Kristův národ, to je Kristův impuls v určité diferenciaci.

V druhé diferenciaci se vytvářel Kristův impuls tak, že Řím, který tuto vlastní, trvale působící Kristovu metamorfózu odsunul směrem na Východ, přetvářel duchovní vládu Kristovu ve světskou vládu církve. Řím postupoval tak, že nadekretoval: Všechno to, co souvisí s Kristem, všechno to bylo věcí jednou se uskutečnivšího zjevení na počátku našeho letopočtu, - zjevení, které se odehrálo jen jednou. A toto zjevení bylo předáno církvi, církev má za úkol toto zjevení nést zevně dále. — Tím se však zároveň Kristovo zjevení stalo světskou mocenskou otázkou, a bylo pojato, zahrnuto do církevní správy, do církevní vlády. Je důležité mít to na zřeteli. Tím nebylo učiněno nic menšího, nežli že z Kristova impulsu byl určitý kus vylomen. Plný Kristův impuls je u Kristova národa, který jej dále pěstuje tak, že Kristův impuls skutečně působí dále v bezprostřední přítomnosti. Římská církev vylomila toto

pokračující působení, koncentrovala Kristův impuls na začátek našeho letopočtu, a všechno pozdější založila na tradici nebo na písemném podání tak, že to má nyní pokračovat dále pod správou církve.

Tím byl jaksi u oněch národů, na něž římská církev rozšířila svůj vliv, Kristův impuls sveden z duchovních výšin, v nichž vždy ale zůstával na Východě, a byl převeden do politických machinací, do onoho zapletení politiky s církví, které jsem vám vylíčil již z jiných hledisek, jako něco, co je charakteristické pro středověk. V Rusku toto zapletení - vzdor tomu, že car byl pokládán za papeže ruské církve, jak uvidíme později - přece jen vpravdě neexistovalo, bylo tu jen zevně ve zdánlivých skutečnostech. Zde se skrývá právě významné tajemství evropského vývoje. Skutečné sprážením reálných mocenských záležitostí a církevní správy, - to vycházelo z Říma.

Toto sprážením politických mocenských otázek a církevní správy ve vztahu ke Kristovu impulsu dospělo k jisté krizi vlivem vnitřních skutečných příčin dějinného vývoje v době na počátku 15. století. Víme přece z toho, co jsme v těchto dnech pozorovali, že toto 5. poatlantské období je právě obdobím duše vědomé, že se tu obzvláště uplatňuje osobnost, že se osobnost chce postavit sama na sebe. Proto je obzvláště obtížné (když nadešly ranní červánky onoho stavění se osobnosti na sebe samu) vypořádat se, vyznat se v otázce osobnosti Krista Ježíše samého. Středověk měl po celou dobu až do 15. století svoje dogmata o spojení božsky-duchovního prvku v Kristu s lidským fyzickým. Tato dogmata přijímala přirozeně různé formy. Ale tak hluboko jdoucí vlny vnitřních duševních zápasů tu vlastně dříve neexistovaly, pokud jde o tuto otázku. Objevovaly se v oněch krajinách, v nichž se dosud šířil římský katolicismus, když se osobnost chtěla sama v sobě uchopit, a také chtěla požadovat vysvětlení o tom, čím je osobnost Krista Ježíše. A v základě vzato, točil se okolo této otázky celý boj Husa, Wiclefa, Luthera, Zwingliho, Kalvína, boj, který pak vedli novokřtěnci, který vedli např. Kašpar Schwencfeld, Sebastian Franck a mnoho jiných. V tomto boji šlo vždy o to, mít vysvětlení, jak souvisí Kristova božsky-duchovní přirozenost se světsky-lidskou přirozeností Ježíše. Točilo se to kolem této otázky. To přirozeně rozvířilo mnoho věcí. Rozvířilo se mnoho pochybností o onom vývojovém proudu, v němž byl stále dále působící Kristův impuls otupen. Otupen tak, že tu měl být jen na počátku našeho letopočtu, a že ho pak měla nadále udržovat jen správa církve.

Lze tudíž říci: Všechno to, co bylo ovlivňováno z Říma, stalo se církevním národem. Byly zakládány církve, sekty atd., které mají jistý význam.

Neříkejte, milí přátelé, že v Rusku byly také zakládány sekty. Právě takovými pojmy se ničí všechno pozorování skutečnosti, jestliže jedno slovo použijeme tam nebo tam na něco, co je v jedné oblasti něčím zcela jiným, nežli v oblasti jiné! Kdo studuje ruské sektářství, shledá, že nemá nejnepatrnější podobnost s tím, čím byly sekty ve všech těch oblastech, na které měla vliv římsko-katolická církev. Nezáleží na tom, zda mají věci stejné jméno, ale na tom, co v nich pulsuje jako činitel skutečnosti. Odpor z těchto důvodů, které jsem již uvedl, a také z důvodu, jež jsem opět uvedl nyní, proti jednotné římsko-katolické církvi působící s podvědomými sugescemi, vyznačuje právě život a snažení lidí kolem počátku 15. století.

A opět jako protiúder proti této vzpouře osobnosti vidíme něco jiného: Vidíme, jak tomuto římanství církve přichází na pomoc to, co se stalo jezuitismem, který ve svém původním významu (i když - promiňte mi ten tvrdý výraz - se dnes žvaní všechno možné a všude se mluví o jezuitismu) je právě možný jen v římsko-katolické církvi.

Neboť na Čem je založen?

Jezuitismus je v podstatě založen na tomto: Jestliže u vlastního Kristova národa zůstává, abych tak řekl, ono zjevení Kristova impulsu v nadsmyslových oblacích a nesestupuje dolů do fyzicky-smyslového světa (Solovjev chce jaksí vyzvednout světskou říši do říše boží, ale nechce snést říši boží do světské říše), tak spočívá jezuitismus právě na tom, aby se říše boží snesla dolů do světské říše a podnítila tak v duších impulsy, aby říše boží působila na fyzické úrovni tak, jako působí zákony této fyzické úrovně. Jezuitismus tedy usiluje o světskou vládu, a chce to zařídít tak, aby se to jevilo jako království, avšak světské království - Kristovo. Toho chce dosáhnout především tím, že svoje příslušníky - příslušníky jezuitského řádu samého - preparuje tak, jako kdyby byli společenstvím armádním, vojenským. Jednotlivý jezuita se cítí jako duchovní voják, on cítí Krista nikoli jako duchovního Krista, jenž ovlivňuje svět duchovními prostředky, nýbrž cítí jej a má ve svých myšlenkách, ve svých pocitech řídit všechno tak, aby cítil Krista jako světského krále, aby Kristu sloužil tak, jako se slouží nějakému světskému králi, aby sloužil tak, jako slouží vojín svému generalisimovi. Církevní zařízení jsou přirozeně, protože tu jde o duchovno, jiná, nežli ve světském militarismu, ale do duchovního řádu má právě přijít přísně vojenský, militaristický řád. Všechno má být uspořádáno tak, aby pravý křesťan byl vojínem generalisima Ježíše. To je přece v podstatě - chceme-li dnes věc, kterou jsem kdysi vyložil v Karlsruhe, charakterizovat z jiného hlediska - smyslem oněch cvičení, která koná každý jezuita, aby v sobě vypěstoval onu nesmírnou sílu, která spočívala právě v jezuitském řádu po dlouhou dobu, a která ve svých úpadkových jevech bude

ještě dále působit v oné době ^{IX.} chaosu, do níž vstupujeme. Učinit jezuitu samého především vojínem pro generalisima Ježíše-Krista, to bylo smyslem oněch meditací, které předepsal Ignác z Loyoly, a jimiž se právě věrně řídí jezuité.

Proto chci dát několik ukázek. Vezměte si např. z duchovních cvičení, která má jezuita pěstovat, jimiž si vydobývá svoji sílu, ono cvičení druhého týdne, které má pro něho vždy začínat tím, že si v úvodní úvaze v imaginacích představuje „Kristovu říši“. Ale tuto Kristovu říši si má myslet tak, že Kristus vpředu jako nejvyšší polní vojevůdce vede svoje legie, které mají dobýt svět. Na to následuje přípravná modlitba. Potom první přípravné cvičení.

„1. Zakládá se v názorné představě místa. Zde mám očima obrazotvornosti zřít synagogy, města a místa, kudy Kristus, náš Pán, kázaje procházel.“

To vše musí být v představě v plné názornosti, takže chovanec, žák, má situace a všechny jednotlivé představy v nitru jako něco, co má smyslově před sebou.

„2. Prosím o milost, po které toužím. Zde mám našeho Pána snažně prosit o milost, abych nebyl hluchý pro jeho volání, nýbrž připraven a horlivě ochoten vyplnit jeho nejsvětější vůli.“

Pak druhá část, vlastní cvičení. To, co jsem až dosud uvedl, byla přípravná cvičení.

První část obsahuje opět několik bodů. Duše je velmi pečlivě připravována (*preparována*).

„Bod 1. Stavím si před svůj zrak pozemského krále, vyvoleného Pánem bohem samým, jemuž všechna knížata a všichni křesťané prokazují úctu a poslušnost.“

To vše však musí mít ve své představivosti tak bezprostředně před sebou, jako smyslovou představu, - v téže síle.

„2. Dávám pozor, jak tento král oslovuje všechny svoje poddané a mluví takto: „Moje vůle je podříditi si celou Zemi nevěřících. Proto ten, kdo chce jít se mnou, musí být spokojen se stejným pokrmem jako já, a právě tak se stejným nápojem a s týmž oděvem atd. Právě tak musí stejně se mnou za dne se namáhat a v noci bdít atd., aby tak později měl se mnou účast na vítězství, jako měl podíl na oné námaze.“

To posiluje vůli, když do této vůle vstupují bezprostředně smyslové obrazy, pronikají jí duchovním žářem, produchovuňují ji.

„3. Rozvažují, co musí dobří poddaní tak šlechetnému a tak laskavému, atd. králi odpovědět, a z toho též, jak velmi by si ten, kdo by výzvu takového krále nepřijal, zasloužil být kárán celým světem a pokládán za špatného

vojína.“ To si musí tedy zcela ^{IX.}pevně ujasnit: Není-li řádným vojínem, válečníkem; tohoto generalisima, musí se na něj v celém světě pohlížet jako na odrodilce, zvrhlíka.

Nyní přichází druhá část druhého týdne.

„Druhá část tohoto cvičení spočívá v aplikování předtím zmíněného podobství pozemského krále s Kristem, naším Pánem, podle tří uvedených bodů.

Bod 1. Jestliže již pokládáme takovou výzvu pozemského krále k jeho poddaným za hodnou pozornosti, oč více je pak hodno pozornosti vzhlízet ke Kristu Pánu, věčnému králi, a vidět před ním celý svět, jak povolává celý ten svět a každého jednotlivce zvlášť a mluví: Mou vůlí je podrobit si celý svět a podmanit si všechny nepřátele a tak vejít do slávy svého Otce. Proto ten, kdo chce jít se mnou, musí se se mnou namáhat, aby mě, jak mě následoval v úsilí, tak následoval i ve vznešenosti (*slávě*).

2. Rozvažují, jak všichni, kteří mají úsudek a rozum, se plně nabídnou pro ona namáhavá úsilí.

3. Ti, kdož jsou naplnění touhou projevit ještě větší oddanost a vyznamenat se v každé službě svého věčného krále a nejvyššího Pána, nenabídnou se jen zcela k oněm námahám, nýbrž budou bojovat i proti své vlastní smyslůstnosti a proti své lásce k tělu a k světu a tak přinesou nabídku vyšší hodnoty a vyšší ceny, tím, když řeknou: „Věčný Pane všech věcí, přináším sebe sama za oběť ve Tvůj prospěch a na pomoc Tobě před Tvou nesmírnou dobrotou a v přítomnosti Tvé přeslavné matky a všech svátých nebeského dvora a ujišťuji, že si přeji a o to snažně žádám, a že je to mým dobře uváženým rozhodnutím, pokud to jen může přispět k větší službě a k větší chvále Tebe, napodobit Tě ve snášení každé nepohody, každé potupy a jakékoli chudoby, jak skutečné, tak i duchovní, chce-li mne Tvůj nejsvětější majestát k takovému životu a stavu vyvolit a přijmout.“

Toto cvičení nechť je konáno dvakrát denně, totiž ráno poté, co vstaneš z lůžka a jednu hodinu před obědem nebo před večeří.

Pro druhý týden a další je velice prospěšné číst z knih následovníků Kristových nebo z evangelií a ze životů svátých.“

Je nutno vědět, jakou se stává vůle, když do ní působí tyto imaginace, - tato vojenská vůle v duchu, která právě činí Krista Ježíše generalisimem! Mluví o „nebeském dvoře“, jemuž se „slouží ve všech formách podřízenosti a poddanosti“. - S takovými cvičeními, která z imaginace obzvláště školí vůlí, je opětně spojeno něco, co působí nesmírně silně, když je to neustálým opakováním vléváno do vůle. Neboť jezuitské školení je především školení vůle. Doporučuje se právě vylíčenou úvahu v

následujících týdnech jako základní^{IX.} denně opakovat, pokud možno v téže formě, před „zvoleným pozorováním“ dne, před „nazíráním“. Vezměme např. čtvrtý den. Máme tu „přípravnou modlitbu jako obvykle“, pak první přípravné cvičení.

„1. Poskytuje dějinný postup zde: jak Kristus volá všechny pod svůj prapor a chce je shromáždit, a naproti tomu Lucifer pod svůj.“

Je třeba si přesně představit ten prapor. A je třeba představit si dvě vojska, která nesou před sebou prapor, prapor Luciferův a prapor Kristův.

„2. Názorná představa místa. Zde budiž zřena rovina celé jeruzalémské krajiny, kde jako nejvyšší jediný vrchní vojevůdce dobrých stojí Kristus, náš Pán. Druhá rovina v krajině babylonské, kde jako hlava nepřátel vystupuje Lucifer.“

Nyní stojí obě vojska proti sobě, prapor Luciferův a prapor Kristův.

„3. Prosím o to, čeho si žádám, a sice budu zde prosit o poznání klamů zlého pokušitele a o pomoc, abych se před nimi uchránil, jakož i o poznání pravého života, na který poukazuje nejvyšší a pravý vojevůdce, a o milost, abych jej mohl napodobit.“

Nyní přichází první část vlastního cvičení: prapor Luciferův. Žák, konající cvičení, zaměřuje tedy duchovní pohled imaginace na vojsko, které je pod praporem Luciferovým.

„Bod 1. Představuji si, že vidím vůdce všech nepřátel na oné veliké babylonské rovině, jak sedí na vysokém trůnu z ohně a kouře ve strašné a hrůzu vyvolávající podobě.“

Bod 2. Pozoruji, jak svolává nesčetné zlé duchy a jak je vysílá, jedny do jednoho, druhé do jiného města, a tak po celém světě, aniž by vynechal nějakou zemi, nějaký stav, nebo některého jednotlivého člověka.“

Tedy toto vyslání si musí cvičící jednotlivě a konkrétně představit.

„3. Pozoruji řeč, kterou k nim promlouvá a jak je vybízí, aby rozhodili sítě a řetězy, přičemž mají nejprve pokoušet lidi vášní a bohatstvím, jak to činí u většiny lidí on sám, aby tak tím snadněji dospěli k marné cti světa a potom k nevázané pýše.“

Tak vylíknou pak jako první stupeň bohatství, jako druhý prestiž (*uznáni*), jako třetí stupeň pýcha. A těmito třemi stupni svádí pak Lucifer ke všem ostatním neřestem.“

Druhá část: Prapor Kristův.

„Podobným, způsobem je třeba představit si na opačné straně nejvyššího a pravého vojevůdce, jímž je Kristus, náš Pán.“

Bod I. Pozoruj, jak Pán celého světa, Kristus, náš Pán, zaujímá postavení

IX.
na veliké rovině kolem Jeruzaléma na prostém místě, krásný a hodný lásky... Pozoruj, jak Pán celého světa vyvoluje tak mnoho osob, apoštoly, učedníky atd., a jak je rozesílá do celého světa, aby vysévali semeno jeho svaté nauky mezi lidmi všech stavů a ve všech životních postaveních.

2. Pozoruj řeč, kterou Kristus, náš Pán, pronáší ke všem svým služebníkům a přátelům, které vysílá k takovému konání. Jak jim doporučuje, aby se snažili všem pomáhat tím, že je dovedou za prvé k největší duchovní chudobě, a když se jeho božskému majestátu v tom zalíbí a je k tomu vyvolí, neměně též ke skutečné chudobě. Za druhé, aby toužili po ponížení (*potupě*) a opovržení, protože z obou těchto věcí, z chudoby a z opovrhování, vzchází pokora.

Podle toho jsou tři stupně, za prvé chudoba proti bohatství, za druhé potupa a opovržení proti světským poctám, za třetí pokora proti pýše. A od těchto tří stupňů mají Kristovi vyslanci vést lidi ke všem ostatním ctnostem.“

Takovýmto způsobem se pěstují ona cvičení. (*Vyňato z knihy: „Knihy exercicií sv. Ignáce z Loyoly“. Vysvětleno a v úvahách předloženo Moritzem Meschlerem S. J. Vydáno Walterem Sierpem S. J. První část, text a vysvětlivky knihy exercicií.*) Na čem záleží, je to, co jsem vám řekl: Vlastně světová říše, která má být organizována právě jako světská říše, ale má být představována tak, že to je vojenská moc Krista Ježíše. Toto jezuitství je právě jen nejdůslednějším, nejlepším, mimořádně dobře organizovaným projevem toho, co jsem vám uvedl jako druhý proud: projevem impulsu církevního národa. V podstatě však shledáme, že impuls církevního národa spočívá tedy v tom, že zjevení, které nastalo jednou, které nastalo v Jeruzalémě, má být sneseno dolů do světské říše. Neboť všechna tato cvičení směřují k tomu, aby se nakonec pod Kristův prapor jako voják sám zvolil ten, kdo koná cvičení, aby se cítil jako pravý Kristův voják. To také byl smysl, který se zjevením zvláštního druhu ukázal Ignácovi z Loyoly, který, jak víte, nejprve konal všechny možné činy jako voják a potom po svém zranění na lůžku pro nemocné byl meditací veden takovým způsobem (nechci říkat, jakou mocností), aby se v jeho duši přetvářelo všechno to, co v něm dříve žilo jako vojenský impuls, přetvořilo v impuls Kristova vojáka, Ježíšova vojáka. Je to jeden z nejzajímavějších zjevů (*fenoménů*) světových dějin, že výrazně statečný voják je zraněn a vlivem meditací obdrží to, čím byl jako voják, přetvořen v duchovního vojáka.

Tam, kde Kristův impuls působil tak, že na něm bylo otupeno pokračující působení, které měl v Kristově národě samém, je samozřejmé, že toto muselo být tím nejzevnějším projevem Kristova impulsu. Můžeme se nyní tázat: Nee-

xistuje zde také nějaké jiné, opačné^{IX.} projevení toho, co spočívá v jezuitismu? Pak by muselo něco vzniknout na teritoriu, které je proniknuto církevním národem. Z těchto nejrůznějších reakcí luteránství, zwinglianismu, kalvinismu, schwenckfeldismu, novokřtěnectví atd., z tohoto chaosu, který se stále atomizuje (*tříští*), muselo by vyplynout něco, co nejen běží v linii jezuitismu (neboť - že ano, jezuitismus je nejextrémnějším projevem, mnohé běží v jeho linii) - muselo by vyplynout něco, co stojí v úplném protikladu k jezuitismu, co jaksi - právě tak jako jezuitismus chce stále hlouběji a hlouběji zavést do zesvětštělého pojetí církevní národnosti, co chce z této církevní národnosti vystoupit ven. Jezuitismus chce přetvářet Kristův impuls v čistě světské panství, chce jaksi založit pozemský stát, který však je zároveň státem jezuitským, a jemuž je vládnuto tak, jak právě může být vládnuto, když se někdo učinil vojínem generalisima Krista. Co by bylo tím protikladným?

Tímto opačným by bylo, kdyby to, co je nahoře, nebylo snášeno dolů, nýbrž kdyby se usilovalo o vyzvednutí toho, co je zde dole, vzhůru, do duchovního světa. U vlastního Kristova národa je to tu jako vrozená vloha. U Solovjeva se to vyjádřilo, i když často jen koktavě (*vizpřeklady Solovjevových děl od Harryho Köhlera.*) V oblasti vlastního církevního národa existuje nyní naproti tomu něco, co je diametrálně protichůdné jezuitismu, co ve vnějších mocenských poměrech, ve vnější souvislosti nechce přímo mít nic se spiritualitou, co však chce, aby Kristův impuls stále působil do duší, a jen oklikou skrze duše působil ve vnějším světě. Takový impuls by sice - jestliže by se časem mnohé tak zařídilo - v církevním národě vystoupil, ale chtěl by stále vést vývoj tak, aby to, co je spirituálním Kristovým impulsem, působilo jen do duší, aby to jaksi zůstávalo esotemím, i když v nejlepší, nejušlechtlejším smyslu esotemím. Zatímco jezuitismus chce přeměnit všechno ve světské království, považoval by tento světový proud všechno světské panování (*království*) vždy jen za něco, co tu musí být jen z nouze na vnější fyzické úrovni, co však lidi sjednocuje, aby se ve svých duších mohli povznést do vyšších světů. Tento diametrální protiklad, toto, co se k jezuitismu chová polárně opačně, to je goetheanismus.

Goetheanismus chce přesný opak toho, co chce jezuitismus. A pochopíte opět z jiného hlediska goetheanismus, jestliže ho pozorujete v této polární protikladnosti vůči jezuitismu. Odtud ono věčné nepřátelství, které přísahal jezuitismus a které bude stále více přísahat goetheanismu. Tyto dva směry nemohou být pohromadě. Jeden o druhém je velmi dobře zpraven. Jezuitismus zná velmi dobře Goetha: jezuita, páter Baumgartner, napsal nejlepší knihu o Goethovi - samozřejmě z jezuitského hlediska. Co napsali různí němečtí profesori nebo Angličan Lewes o Goethovi, to všechno je nejčistší

břídilství oproti tomu, co o Goethovi^{IX.} napsal ve svých třech svazcích jezuitský páter Baumgartner, neboť ten ví, proč to píše! Protivníkův pohled se zaostřuje na všechno to, co vidí u Goetha. Nepíše tak jako nějaký německý profesor s průměrným buržoazním rozumem, nebo dokonce jako Angličan Lewes, jenž líčí člověka, jenž se narodil roku 1749 ve Frankfurtu, a který prodělal tytéž věci, jaké prodělal Goethe, ale který není Goethem. Ale jezuita Baumgartner, ten líčí se vším, co se z jeho meditací vřilo do jeho vůle.

A tak se spojuje v tomto jedinom bodě již něco, co má působit do budoucnosti, goetheanismus, dohromady s něčím, co bezprostředně navázalo na časový mezník, jenž začíná 15. stoletím, jenž reformací vede kjezuitismu.

O tom třetím promluví zítra.

Dnes jsem vám tedy vylíčil Kristův národ, církevní národ, a ono třetí, co do toho zasahuje, a potom vzájemné působení toho, abychom se dostali k vnitřnímu hlubšímu pohledu do novodobého náboženského vývoje podle jeho symptomů, to vylíčím zítra.